

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 54. ТОМ 1
ISSUE 54. VOLUME 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 10 від 31.08.2022 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомя]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 54. Том 1. – 338 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, історії.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ільницький В.І.** – співредактор, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Баукова А.Ю.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Іжесьяк Ян** – доктор габілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриченко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Заєць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомя І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, професор, професор кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту культури і мистецтв (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (032 – Історія та археологія).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74,
факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2022
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомя І.М., 2022

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 10 from 31.08.2022)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, V. Ilnytskyi, I. Zymomrya]. – Drohobych : Publishing House „Helvetica”, 2022. – Issue 54. Volume 1. – 338 p.

The journal is intended for all interested in high school pedagogy, philology, art, and history.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Ilnytskyi** – Co-Editor, Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andriev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **A. Baukova** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Lviv National University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhhorod National University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor, (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Drohobych Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharshkyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **Sytnyk O.M.** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor at the Department (Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University); **I. Stashevska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Ustyenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Culture and Arts (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Based on the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine No 1290 dated 30.11.2021 (annex 3), the journal is included in the List of professional editions of Ukraine (category “B”) in the area of of Historical Sciences (032 - History and Archeology).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.apfn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@apfn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2022
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2022

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Дмитро БАБЮК ФОТОГРАФІЯ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО (СЕРЕДИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.): ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ.....	4
Юрій БОЙКО ПОЧАТОК ФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ (40-ВІ – 80-ТІ РОКИ ХІХ СТОЛІТТЯ)	14
Альона БРОВКО, Раїса ДУДКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСЕРЕДКІВ ТОВАРИСТВА «ДРУЗІ ДІТЕЙ» ТА ЇХ РОЛЬ У БОРОТЬБИ З ДИТЯЧОЮ БЕЗПРИТУЛЬНІСТЮ НА НІЖИНЩИНІ У 20-Х РР. ХХ СТ.....	28
Nigar Pirhan НАМІДОВА THE VIZIER INSTITUTION IN THE RULING OF THE GREAT SELJUK EMPIRE.....	34
Діонісій ГРИЦЮК СПІВІСНУВАННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ТА ЇХ ОТОЧУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ОКРЕМИЙ АСПЕКТ РОБОТИ ІСТОРІКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ УКРАЇНИ.....	40
Михайло ЖУРБА, Микола ПРИХОДЬКО ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА ТОВАРИСТВА ВЧИТЕЛІВ СЕРЕДНІХ ТА ВИЩИХ ШКІЛ (TNSW) ЯК ІНСТРУМЕНТ АРТИКУЛЯЦІЇ ІНТЕРЕСІВ ПОЛЬСЬКИХ ПЕДАГОГІВ.....	46
Роман КОРСАК, Іван ГОДЯ ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ОРГАНІЗАЦІЮ ІСТОРІКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ.....	57
Валентина КУРИЛЯК ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ НІМЕЦЬКОГО ТА РАДЯНСЬКОГО РОЗДІЛЕНЬ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ.....	63

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Людмила БАКАЛО, Оксана НЕСТЕРЕНКО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МУЗИКАНТІВ-ВИКОНАВЦІВ ЗАСОБАМИ БЛАГОДІЙНИХ ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ.....	72
Oleksandra BARBALAT ARTISTIC AND PICTORIAL PECULIARITIES OF THE SYMBOL OF THE TREE OF LIFE IN THE KYIVAN GOLD BUSINESS OF THE XI – FIRST HALF OF THE XIII CENTURY.....	77
Sayali GULIYEVA UNIVERSALS OF THE TURKIC WORLDVIEW IN THE WORKS OF AZERBAIJANI ARTISTS.....	83
Андрій ДЕМ'ЯНЧУК, Руслан КУНДИС ХОРЕОГРАФІЯ В СИСТЕМІ СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ: ПОНЯТТЯ УНІВЕРСАЛЬНОГО МИСТЕЦЬКОГО ТВОРУ.....	88
Ольга ДЕНИСЮК, Ганна ХАБАЗ АРХІТЕКТУРА ЛЮДСЬКОГО ТІЛА У ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКОГО КОНЦЕПТУАЛІСТА ЯРОСЛАВА КОЗАКЕВИЧА.....	95
Olena ZAVERUKHA CONCERT-CHANT “GLORIFYING THE BIRTH OF CHRIST” BY V. RUNCHAK: LOGOS IN THE COMPOSING PROCESS.....	103
Світлана ЗАЄЦЬ ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ХОРЕОГРАФА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	108

Дар'я ІВАНОВА-ГОЛОЛОБОВА ДИПТИХ ВИСТАВ «ВСЕ БУДЕ ГАРАЗД» ТА «ФРІДЛ ДІКЕР»: ТРАГЕДІЯ ГОЛОКОСТУ КРИЗЬ САКРАЛЬНО-ПРОФАННУ ДИХОТОМІЮ ВЕРТЕПУ	113
Нажет КАРІМ СТАН ВИВЧЕННОСТІ ІСЛАМСЬКОЇ КАЛІГРАФІЇ НА АРХІТЕКТУРНИХ ТА ЕПІГРАФІЧНИХ ПАМ'ЯТКАХ КРИМУ.....	121
Уляна КОНВАЛЮК МИХАЙЛО ХОМА: ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ – ВІД ТРІКСТЕРА – ДО СПІВАКА АКАДЕМІЧНОГО ПЛАНУ.....	128
Вячеслав ЛАБЗІН ОБРАЗИ АНГЕЛІВ У ЦЕРКОВНОМУ ЖИВОПИСІ ЛІДІЇ СПАСЬКОЇ.....	135

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Лесь БЕЛЕЙ НОВІТНІ АНГЛІЗМИ: МАРКЕТИНГОВА ЛЕКСИКА.....	145
Тетяна ВРУБЛЕВСЬКА КОЛЬОРАТИВИ В ПОЕЗІЇ МИХАЙЛА СТРЕЛЬБИЦЬКОГО.....	150
Olha HAVRYLIUK, Larysa PAVLICHENKO DIPLOMACY: LINGUISTIC TENDENCIES DURING THE WAR IN UKRAINE.....	155
Вероніка ГАЙДАР СИНТАКСИЧНА ПРИРОДА РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ АМЕРИКАНСЬКИХ БРЕНДІВ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ.....	164
Юлія ГАЙДЕНКО, Оксана СЕРГЕСЬВА, Микола ТИЩЕНКО ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВА.....	169
Seljan Kabil GAFFARLI THE COMPARATIVE ANALYSIS OF M.A. SABIR'S SATIRICAL POEM "THE MOTHERLAND IS" AND N. KAMAL'S POEM "SONG OF THE MOTHERLAND".....	177
Маргарита ГЕЛЕТКА, Валентина КРАВЧУК ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНИХ ТЕРМІНІВ-НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	182
Наталя ІВАНИЦЬКА, Лілія ТЕРЕЩЕНКО ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОШУК У ЛІТЕРАТУРІ: ПІТЕР ПЕН У РОМАНІ А. МЕРДОК «ДИТЯ СЛОВА».....	189
Наталя КАНОНІК, Тетяна ЛИСЕНКО, Микола КАРПІК ЕКЛЕКТИЧНИЙ ПРИНЦИП В СУЧАСНОМУ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	195
Катерина КОВАЛИШИН КАТЕГОРІЇ ВІЗУАЛЬНОГО ТА ІКОНІЧНОСТІ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ.....	201
Тетяна КРУТЬКО, Ірина МАСЛЮ МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ОЦІНКИ У ПОВІДОМЛЕННЯХ МЕРЕЖІ FACEBOOK.....	207
Оксана КУЦА, Марта ГОЛИК ШЛЯХИ ПЕРЕКЛАДУ ГРИ СЛІВ ЯК ЗАСОБУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОМІЧНОГО.....	213

ПЕДАГОГІКА

Ольга АЛЕКСЄЄНКО МЕТОДИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА ІНОЗЕМНА МОВА» У ЗДОБУВАЧІВ ІІ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЮ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ЕКОЛОГІЇ СПОРТУ» ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ.....	221
Оксана АЛЄКО, Дар'я КОСМИК ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STREAM-ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	226

Наталія БЕНЬКОВСЬКА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ.....	231
Ліна БІЛОУС ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПОЛІТОЛОГІЇ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	236
Ліна БОРОДІЙ, Вячеслав ВІТКОВСЬКИЙ, Олег КОПЄВСЬКИЙ РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УНІВЕРСИТЕТІ.....	242
Ірина БРУШНЕВСЬКА, Ольга ОМЕЛЯНЮК МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	249
Янься ВАН ВИТОКИ ІДЕЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ШКОЛЯРІВ	256
Валерія ІВАНОВА САМООСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ.....	262
Анна КВЯТКОВСЬКА ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОЛЕДЖАХ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ.....	268
Гюльра Гусейнага КЕРИМОВА МУЖЕСТВО КАК НАЦИОНАЛЬНО-НРАВСТВЕННАЯ ЦЕННОСТЬ В ВОСПИТАНИИ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ.....	273
Тетяна КЛЮЧКОВИЧ ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В СЛОВАЧЧИНІ: НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ.....	280
Маріанна КНЯЗЯН, Євгенія БОНДАРЕНКО, Інна ПАНЧЕНКО ІНТЕРКУЛЬТУРНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ.....	286
Роман КУРОК АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФОРМУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЩОДО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ.....	291
Марія ЛИЗАК ВИКОРИСТАННЯ ДІЛОВИХ ТЕКСТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	297
Оксана МАКСИМ'ЮК, Іванна СТРУК ПЕРИФРАЗОВІ НОМІНАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНО-ОБРАЗНОГО ВИСЛОВЛЕННЯ ДУМКИ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	302
Наталія МАРЧЕНКО, Оксана СУБІНА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ.....	308
Неля МАЦІБОРА ФОРМИ І МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПАРТНЕРСТВІ ВЧИТЕЛІВ І БАТЬКІВ.....	315
Olena MEDVID, Paraskovia SAKHNO, Kristina SAKHNO INFLUENCE OF FAMILY UPBRINGING IN CHILDHOOD ON SUCCESS IN STUDENT PERIOD: UKRAINIAN MODEL.....	321

УДК 821.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-27>

Наталія ІВАНИЦЬКА,
orcid.org/0000-0002-9925-1285

доктор філологічних наук,
професор кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
(Вінниця, Україна) *n.ivanytska@vtei.edu.ua*

Лілія ТЕРЕЩЕНКО,
orcid.org/0000-0002-2774-8540

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
(Вінниця, Україна) *l.tereshchenko@vtei.edu.ua*

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОШУК У ЛІТЕРАТУРІ: ПІТЕР ПЕН У РОМАНІ А. МЕРДОК «ДИТЯ СЛОВА»

У статті розглядається зв'язок образу Пітера Пена у романі А. Мердок «Дитя слова» з його прототипом. Мета статті – окреслити філософські пошуки А. Мердок у формі духовного квесту головного героя роману «Дитя слова», відправною точкою якого є образ Пітера Пена. Головний герой роману, Гіларі Берд, виявляється новим втіленням відомого літературного персонажа, який, у свою чергу, є алюзією на давньогрецький міф. Дитинство без матері, небажання/ неможливість дорослішати, циклічність буття, протистояння зі зрілим суперником, нехтування любов'ю та зрештою вагома роль у смертях інших людей – усі ці риси є спільними для Гіларі та Пітера. Загалом А. Мердок програє ситуацію, у якій Пан / Пітер Пен таки стає смертним, а отже, за законами життя, мусить подорослішати. Як і в інших романах А. Мердок, герої «Дитя слова» намагаються подолати міф, щоб почати керувати власним життям. Увесь твір представляє собою оповідь від першої особи, в якій відбувається цікавий ефект інтертекстуальності – персонаж втілений у новому контексті не просто проживає свою історію, але й повсякчас аналізує вихідний текст і власний образ. Події роману провокують поступовий моральний розвиток головного героя, його духовну еволюцію від стану «людина з підземелля» та Пітера Пена до розуміння та прийняття Христа, Слова і вселенського Добра. Тобто через низку випробувань і постійну рефлексію протагоніст здійснює болісний, але рятувальний рух від безсердечної незрілості до відповідального духовного зростання. Шлях, який читачі проходять разом з Гіларі, приводить їх до основи філософських пошуків самої авторки роману – віри у світло, правду і Добро як основи буття і засобу протидії мороку міфічної долі.

Ключові слова: А. Мердок, алюзія, інтертекстуальність, когнітивна поетика, концептуальна схема, Пітер Пен, Пан, ремінісценція

Natalia IVANYTSKA,
orcid.org/0000-0002-9925-1285

Doctor of Philological Sciences,
Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
Vinnytsia Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economic University
(Vinnytsia, Ukraine) *n.ivanytska@vtei.edu.ua*

Lilija TERESHCHENKO,
orcid.org/0000-0002-2774-8540

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
Vinnytsia Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economic University
(Vinnytsia, Ukraine) *l.tereshchenko@vtei.edu.ua*

PHILOSOPHICAL SEARCH IN LITERATURE: PETER PAN IN THE NOVEL BY A. MURDOCH "CHILD OF WORDS"

The article defines the connection between the image of Peter Pan in A. Murdoch's novel "The Word Child" and its prototype. The purpose of the article is to outline A. Murdoch's philosophical quest in the form of a spiritual quest of the protagonist of the novel "The Word Child", the starting point of which is the image of Peter Pan. The main character of the novel, Hilary Burd, turns out to be a new incarnation of a famous literary character, which, in turn,

is an allusion to the ancient Greek myth. Childhood without a mother, unwillingness/impossibility to grow up, cyclical existence, confrontation with a mature rival, neglect of love, and ultimately a significant role in other people's deaths – all these traits are shared by Hilary and Peter. In general, A. Murdoch plays out the situation in which Pan / Peter Pan does become mortal, and therefore, according to the laws of life, must grow up. As in other novels by A. Murdoch, the characters of "The Word Child" try to overcome the myth in order to start managing their own lives. The entire work is a first-person narrative, in which an interesting effect of intertextuality occurs – the character embodied in a new context not only lives his story, but also constantly analyzes the original text and his own image. The events of the novel provoke the gradual moral development of the main character, his spiritual evolution from the state of "the underground man" and Peter Pan to understanding and acceptance of Christ, the Word and universal Good. That is, through a series of hardships and constant reflection, the protagonist makes a painful but saving movement from heartless immaturity to responsible spiritual growth. The path that readers follow behind Hilary leads them to the fundamentals of the philosophical searches of the author – belief in light, truth and Goodness as the basis of existence and a means of overcoming the darkness of mythical fate.

Key words: I. Murdoch, allusion, intertextuality, cognitive poetics, conceptual scheme, Peter Pan, Pan, reminiscence.

Постановка проблеми. Дама Джин Айріс Мердок була і залишається неординарною постаттю в британській літературі насамперед через своє звертання як до елітарної, так і до масової культури. Підтримуючи думку Л. Вітгенштейна про те, що життя можна лише зобразити, але не пояснити (Heusel, 2001), авторка понад 26 художніх творів, професорка філософії Оксфордського університету створила унікальний діалог філософії та літератури, який залучає читача до витонченої інтелектуальної гри і веде до несподіваних особистих відкриттів.

Важливою рисою творчості А. Мердок є інтертекстуальність, яка у різноманітних формах забезпечує експериментування з образами і смислами, котрі здаються оманливо простими через дотримання авторкою класичних наративних технік. Утім саме багатшаровість прочитання дозволяє розгорнути класичну історію у багатоплановий лабіринт духовних пошуків як героїв роману, так і власне його читачів.

З-поміж низки талановитих творів А. Мердок увагу критиків традиційно привертають романи «Чорний принц» (1973) та «Море, море» (1978), а також її найвідоміша філософська праця «Влада добра» (1970), які представляють розквіт її творчої та філософської думки. Недоречно знехтуваним, на нашу думку, залишається роман «Дитя слова» (1975). Створений у той же період, він сповнений плідних спроб поєднати філософські пошуки та літературний геній письменниці. Дослідження низки інтертекстуальних ключів цього роману додасть нові грані до інтерпретації яскравої мозаїки літературного та філософського спадку А. Мердок.

Аналіз досліджень. Трактатування роману «Дитя слова» у більшості випадків є досить однобоким, що пояснюється тим, що до недавнього часу цей твір не був предметом докладного вивчення, а здебільшого використовувався як ілюстрація стилю та літературної техніки авторки.

Його характеризують як типову готику Мердок (Nicol, 2004: 109), «обсесійний» роман-сповідь, в якому герої занурюються у морок підсвідомості через фатальну пристрасть. Кохання головного героя, Гіларі Берда, у свою чергу, пояснюється Едіповим комплексом, який проявляється через його власну проєкцію себе як Пітера Пена (Bove, 2011: 154-155). Загострення внутрішнього і зовнішнього конфліктів роману посилюється через його нав'язливу циклічність (Жлуктенко, 1988: 134), яка доходить до того, що головний герой двічі закохується у дружин свого кумира професора Гуннера й двічі втягнутий у їхню загибель.

Проте докладний аналіз роману «Дитя слова» дозволяє відкинути катастрофізм як основу для інтерпретації твору, зміщуючи акцент на поступовий моральний розвиток головного героя, його духовну еволюцію від стану «людини з підземелля» та Пітера Пена до розуміння та прийняття Христа, Слова і вселенського Добра (Tereshchenko, Tkachuk, 2019).

Оскільки художню літературу, як і будь-яку іншу форму мистецтва, можна вважати особливим видом «когнітивного проєктування» (Donald, 2006: 4-5), ми не можемо не сприймати певні елементи тексту як такі, що навмисно були використані автором для впливу на інтелектуальні пошуки, емоційний відгук і навіть поведінку аудиторії. Зокрема, антропонімікон твору є витонченою мовною грою авторки, яка часто вказує на суперечність наративних планів автора та оповідача, що не лише доповнює характеристики персонажів або сюжет, але й залучає читачів до подвійного діалогу, в результаті чого вони можуть наблизитися до філософських поглядів самої авторки (Терещенко, 2020). Подібний потенціал притаманний і художнім образам роману, зокрема образу Пітера Пена.

Мета статті – окреслити філософські пошуки А. Мердок у формі духовного квесту головного героя роману «Дитя слова», відправною точкою якого є образ Пітера Пена.

Виклад основного матеріалу. На початку роману офіс Гіларі Берда готується до різдвяного святкування, обираючи акторів для пантоміми про Пітера Пена. Його одразу висувають у кандидати на виконавці, хоча цим порушується загальне театральне правило – роль Пітера Пена у виставах виконують жінки.

Тут доречною буде згадка про схильність А. Мердок до ефекту театралізації у творах (Раренко, Воробйова, 2021), що піднімає важливе філософське питання – Чи не є людська доля витвором чужої фантазії? Гіларі Берд називає людей лише ляльками, а власне життя поза межами рутини – фантазмагорією. Однак йому суперечить друг Артур Фіш, заявляючи: «*Life isn't a play. It isn't even a pantomime*». Ця ідея виявляється суголосною з думками самої авторки, яка вважала, що найвище мистецтво відтворює природу ясним поглядом, не затьмареним фантазією (Schneiderman, 1997).

Отож, герой та оповідач роману Гіларі Берд називає історію Пітера Пена своєю улюбленою і починає обговорювати його образ з іншими персонажами, не помічаючи, що вони вважають його самого уособленням цього духу. Складається неординарна ситуація, коли сам Пітер Пен, який

все таки став дорослим, намагається зрозуміти свою духовну сутність, потрактувати мотиви і знайти вдалий кінець для історії.

Як образи Гіларі Берда та Пітера Пена зливаються і переплавляються у єдине ціле представлено на концептуальній схемі (рис. 1). У своєму аналізі ми поєднуємо когнітивну стилістику з широким нарративним аналізом, що передбачає залучення когнітивних метафор як засобів для реконструювання концептуальних моделей і поєднання здавалося б несхожих форм для маніфестації єдиної внутрішньої логіки (Kimmel, 2011).

У романі згадуються як п'єса, так і повісті про Пітера Пена, що вимагає від читачів глибокого аналізу цього образу, який суттєво відрізняється від «вчищеного», глянцевого, підданого цензурі персонажа дитячої казки, на якого його перетворила масова культура. Пітер Пен є алюзією на давньогрецького Пана, прадавнього бога-провідника, пастуха, володаря дикої природи. У ранніх постановках п'єси Дж. Баррі «Peter Pan; or, The Boy Who Would Not Grow Up» (1904) Пітер Пен навіть з'являвся на сцені із сопілкою, в супроводі русалок (Пан – з німфами) і козеняти (Yeoman, 1998: 15).

Протосюжет, за яким мати Пана віддала його на виховання німфам, щоб уберегти від

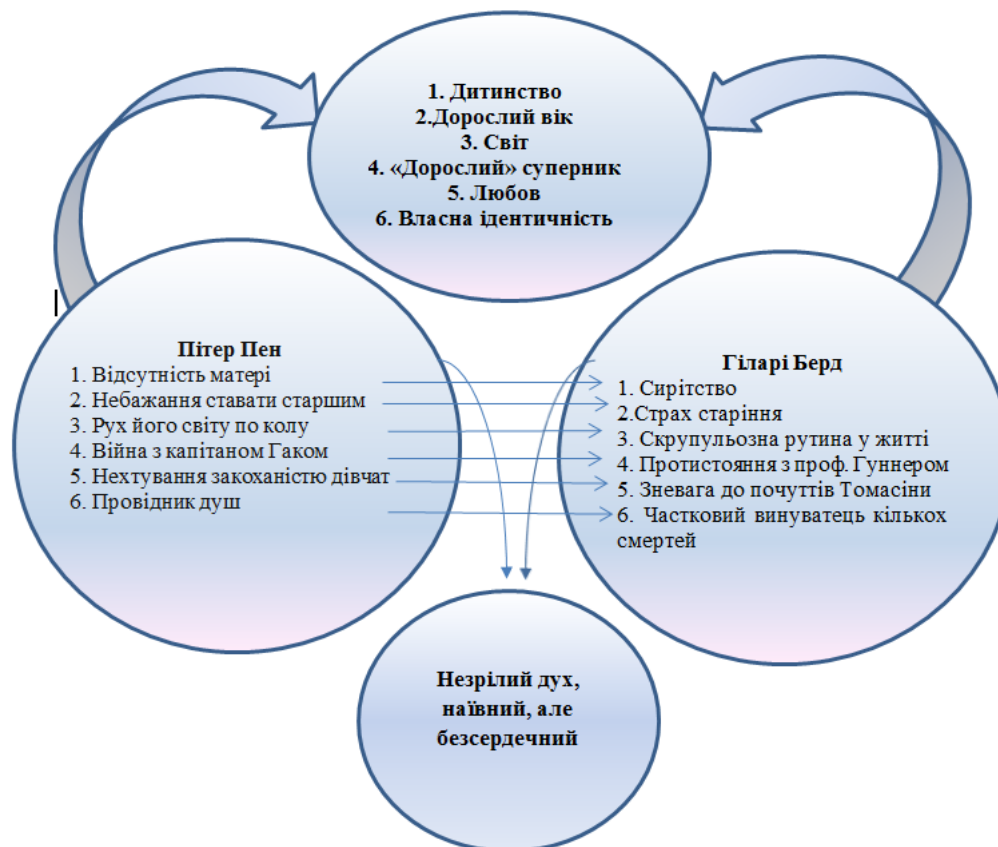

Рис. 1. Концептуальна схема злиття образів Пітера Пена і Гіларі Берда

смертельної небезпеки, обігрується у різних варіаціях в історії Пітера Пена. Спочатку він був зображений семиденним малюком, який бавиться з німфами у Кенсингтонському саду і не може повернутися до матері через те, що вона закрила вікно, втративши надію на його повернення. У пізніших версіях він стає підлітком, який втік від батьків, коли почув їх розмову про доросле життя, і теж не може знайти свою маму.

Гіларі Берд, у свою чергу, також зростає без матері, осиротівши у малому віці. При цьому він, як Пан та Пітер, пробує замінити материнське тепло любов'ю інших жінок – сестри, коханок і навіть просто знайомих. Ця потреба настільки очевидна, що її легко «зчитують» навколишні: *«I know you want me to mother you, but I won't»* – говорить одна з них; *«I feel as connected with you as if I were your mother»* – зізнається інша.

Шукаючи у жінках материнську турботу, Гіларі занурюється у глибоку інфантильність, розвиваючи непереборний страх перед дорослим віком. Фантазійний Пітер Пен не лише не хотів, але й не міг подорослішати чи постарішати. Про це свідчить перший варіант назви п'єси Дж. Баррі *«Peter Pan; or, The Boy Who **Could** Not Grow Up»* – «Хлопчик, який **не міг** вирости». Це був дух, чужий для фізичного світу (Birkin, 2003). Гіларі ж, навпаки, невпинно стикається з правдою людського життя – з «простого недосвідченого хлопця з провінції», «молодого чоловіка з незіпсованим життям» він поступово перетворюється на «старого і холодного <...> досить зрілого дорослого», який таємно сумує, що старіє. Його інфантильність настільки очевидна, що оточуючі самі називають його дитиною, наприклад: «roog child» (друг Кліффорд Ларр); «deaf and dumb child» (суперник Гуннар Джопелін); «you were so honest and so helpless like a child» (закохана Леді Кітті).

У спробі подовжити дитинство, втекти від старості Гіларі, як і Пітер, оточує себе хлопчиками – молодими хлопцями, з якими разом знімає квартиру. Утім він не може стати для них «капітаном», адже він банально старший, його дратують алкоголь, наркотики та оргії. Однак, коли він виганяє їх з дому, виявляє пустку, яку не знає чим заповнити.

На острові, де Пітер є ватажком, відбувається цікавий цикл подій: *The lost boys were looking for Peter Pan, the pirates were looking for the boys, the Indians were looking for the pirates, the wild animals were looking for the Indians to eat them. They all went circle by circle with the equal speed.* Аналогічно циклічним і рутинним є життя Гіларі. По понеділках він відвідує друга Кліффорда Ларра; по вівторках – хлопця сестри Артура Фіша; по

четвергах – вечеряє у колеги; п'ятниця є днем для коханки Томасіни, а суботу він присвячує сестрі Крістал; решта часу поза роботою залишається «пеклом свободи». Сам Гіларі пояснює це тим, що рутину рятує від думок.

Якщо для Пітера циклічність забезпечує існування його світу, то для Гіларі циклічність забезпечує продовження його самонавіяного летаргічного сну, який притупляє біль, що мучить його після злочину, скоєного у минулому.

Пітер Пен за антагоніста має комічну фігуру дорослого – капітана Гака. Той, у свою чергу, є другою персоною містера Дарлінга, батьківської фігури, яка конкурує за увагу «мами». Гіларі теж має за суперника старшого і куди успішнішого за себе чоловіка. Насправді в юності він відчував абсолютне захоплення професором Гуннером Джопеліном, яке однак не застергло його від закоханості в його дружину Анну. Коли ж Анна, розуміючи, що вагітна від Гуннера, намагалась закінчити інтрижку, Гіларі спричинив автомобільну аварію, в якій ледве не загинув сам, але убив кохану та її дитину. Відтак ворожнеча двох чоловіків окроплена кров'ю коханої жінки. І якщо Пітер Пен вважає себе «правильним» героєм у своєму протистоянні, то Гіларі вочевидь бачить себе злочинцем, який ненароком зруйнував власну і чужі долі. Таким чином, процес дорослішання для Гіларі співставний з визнанням своєї вини і що важливо – її спокутуванням.

Спокута, як не дивно для Гіларі, приходиться через любов. Не зважаючи на свій невеликий вік, Пітер Пен викликає захоплення дівчаток, жінок і навіть казкових створінь жіночої статі – русалок і фей. Утім пізнати справжню глибоку любов Пітер не здатен – він забуває навідуватись до Венді хоча б раз на рік, а коли дівчинка згадує свою суперницю фею Дзінь, він байдуже констатує, що фея вже вочевидь не існує, адже у них короткий вік. Гіларі так само жорстоко розказує закоханій Томасіні, чому їм варто розійтись. Усвідомлюючи, що вона є «незаслуженим подарунком долі», чоловік тим не менш готовий викинути його у смітник, мимовільно захопившись другою дружиною Гуннера Джопеліна.

Більшого глузування долі не можна придумати, аніж ситуація, в яку потрапляє головний герой. Усе його життя проходить по другому витку – він знову протистоїть Гуннеру через кохану жінку. Цього разу однак Леді Кітті, на відміну від Анни, пропонує приховані зустрічі та можливість народити дитину від Гіларі, яку Гуннар буде вважати своєю. Вирішення конфлікту залежить від того, чи обере врешті-решт Гіларі позицію Пітера Пена або ж новонародженого Христа.

Дж. Баррі у власних щоденниках зауважував, що Пітер Пен є негативним персонажем його творів (Encyclopedia Britannica). В сутності своїй це психопомп – провідник душ померлих, жорстокий у своїй байдужості до смерті інших. Наприклад, Пітер Пен «проріджує» загін загублених хлопчиків, коли раптом хтось виявляє бажання вирости. З легкістю він убиває не лише хлопчаків, що дорослішають, але й будь-якого мешканця острова, зокрема піратів. Він не хоче повертати Венді додому і лише в останню мить, проявивши швидкоплинну турботу, залишає вікно прочиненим.

Його небезпечну суть розуміють і персонажі роману А. Мердок. Гуннар Джопплін вказує на нього як на втілення незрілості духу: «*Peter personifies a spirituality which is irrevocably caught in childhood and which yet cannot surrender its pretensions. Peter is essentially a being from elsewhere, the apotheosis of an immature spirituality*». Артур Фіш доповнює, що він є духом незваним, нездатним зробити чиєсь життя кращим: «*a spirit gone wrong; ... an unnerving visitor who can't really help and can't get in either*». Гіларі, який на початку твору відкидав принади реальності дому Дарлінгів, повного дитячого сміху, в кінці роману, проходячи повз статую Пітера Пена у Кенсінгтонському парку, описує його як зловісного хлопчачка (“*a sinister boy*”), який слідкує за ним.

На совісті Гіларі Берда не набагато менше смертей, аніж на совісті Пітера Пена. Він опосередковано винен у смерті старшого сина Анни та Гуннера, який вчинив самогубство після загибелі матері. Леді Кітті теж гине, коли під час бійки чоловіки ненароком зіштовхують її у крижану Темзу. Ось здавалося б і все. Друге коло замикається – Гіларі приречений до вічного мороку власної провини за те, що зіграв роль непроханого духу, який увірвався в дім, загасив сімейне вогнище і вбив господиню дому.

Проте кінець роману «Дитя слова» інший, бо в тяжкій внутрішній боротьбі Гіларі виявляє себе дитям Слова, а не егоїстичним Пітером Пенем. Ще на початку книги, коли пропонується фрейдистське та марксистське трактування образу Пітера Пена, головний герой запитує: «А чому не

християнське трактування?». Христос закликав усіх бути як діти, але не тому, що вони безтурботні і безсердечні, а тому, що вони чисті серцем, а отже, здатні до безумовної любові й самопожертви. На фатальній зустрічі з Леді Кітті Гіларі відмовляється від її пропозиції, бо надає перевагу вічності без коханої, аніж зраді колишнього друга. Жінка все одно гине, але Гіларі, зайшовши до церкви у різдвяний день, виливає свою агонію сльозами, в яких смуток поєднується з полегшенням, що трагедія сталась через фатальний збіг обставин, а не через його провину.

Через страждання він свідомо виривається з лещат вигаданого світу, в якому, як голодний вовк, нишпорив навколо чужих вогнищ, і приймає свою роль поборника Добра. Він дозволяє нарешті своїй сестрі одружитись і здійснити заповітну жіночу мрію. І навіть Томасіна, його колишня кохана, вірить у свій шанс створити з ним сім'ю, оскільки він нарешті стає дорослим.

Висновки. Як і в інших романах А. Мердок, герої «Дитя слова» намагаються подолати міф, щоб почати керувати власним життям. Увесь твір представляє собою оповідь від першої особи, в якій відбувається цікаве явище інтертекстуальності – персонаж втілений у новому контексті не просто проживає свою історію, але й повсякчас аналізує вихідний текст і власний образ. Така рефлексія головного героя дозволяє далі розвинути, так би мовити «дожити», цей образ.

Пітер Пен письменниці Айріс Мердок також живе у Лондоні, як і Пітер драматурга Джеймса Баррі, але він виріс фізично, тому що він – жива людина, а не міф. Ще від нього вимагається вирости психологічно, соціально, духовно. Без цього розвитку людина залишиться у підвішеному стані поміж двома світами, у темі ірреальності. Вирости духовно, згідно А. Мердок, означає знати правду, світло, добро і чинити відповідно: “*There may be no God, but there's decency and – and there's truth and trying to stay there, I mean to stay in it, in its sort of light, and trying to do a good thing*” (Murdoch, 1970). Уміти прощати й уміти йти на самопожертву – дві речі, яким вчить головного героя новонароджений Христос і які здатні подолати давнього трікстера Пана.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жлуктенко Н.Ю. Английский психологический роман XX века. Киев: Вища школа, 1988. 160 с.
2. Терещенко Л.Я. Антропонімікон художнього твору як вияв нарративного плану автора. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2020. Том 1 (II). С. 160-166.
3. Barrie J.M. Peter Pen. New York: Henry Holt and Co, 2003.
4. Birkin A. J. M. Barrie & the Lost Boys. New Haven, CT: Yale University Press, 2003.
5. Bove C. K. Understanding Iris Murdoch. Columbia: The University of South Carolina Press, 2011.
6. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/J-M-Barrie>

7. Heusel B.S. *Iris Murdoch's paradoxical novels: Thirty years of critical reception (studies in English and American literature and culture)*. Rochester – Woodbridge: Camden House, 2001.
8. Kimmel M. Metaphor sets in *The turn of the screw*: What conceptual metaphors reveal about narrative functions. *Beyond cognitive metaphor theory: Perspectives on literary metaphor* / Fludemik, M. (ed.). London: Routledge, 2011. P. 196-223.
9. Murdoch I. *The sovereignty of Good*. London: Routledge, 1970.
10. Murdoch I. *A word child*. London: Penguin Books, 1975.
11. Nicol B. *Iris Murdoch: The retrospective fiction*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
12. Rarenko N. V., Vorobyova O. P. Theatricality in Iris Murdoch's novels: a corpus-based approach. *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. С. 107-114.
13. Schneiderman L. Iris Murdoch: Fantasy vs. imagination. *Imagination, cognition and personality*, 1997. 16 (4). P. 379-397.
14. Tereshchenko L., Tkachuk T. Inner Circles, Goodness, and Lies in "A Word Child" by Iris Murdoch: A Cognitive Facet of Literary Analysis. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, 2019. IV (1). P. 241-289.
15. Yeoman A. *Now or Neveland: Peter Pan and the Myth of Eternal Youth (A Psychological Perspective on a Cultural Icon)*. Inner City Books, Toronto, 1998.

REFERENCES

1. Zhluktenko, N.Yu. English psychological novel of the 20th century. *Anglijskij psikhologicheskij roman XX veka*. Київ: Vyscha shkola, 1988. 160 p. [in Russian]
2. Tereshchenko L.Ya. Antroponimikon khudozhn'oho tvoru yak vvyav naratyvnoho planu avtora [Antroponymicon of a fiction text as manifestation of the author's narrative plan]. *Bulletin of Zaporizhzhya National University: Collection of Scientific Works. Philological sciences*, 2020. V. 1.(II). P. 160-166. [in Ukrainian]
3. Barrie J.M. *Peter Pen*. New York: Henry Holt and Co, 2003.
4. Birkin A. J. M. *Barrie & the Lost Boys*. New Haven, CT: Yale University Press, 2003.
5. Bove C. K. *Understanding Iris Murdoch*. Columbia: The University of South Carolina Press, 2011.
6. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/J-M-Barrie>
7. Heusel B.S. *Iris Murdoch's paradoxical novels: Thirty years of critical reception (studies in English and American literature and culture)*. Rochester – Woodbridge: Camden House, 2001.
8. Kimmel M. Metaphor sets in *The turn of the screw*: What conceptual metaphors reveal about narrative functions. *Beyond cognitive metaphor theory: Perspectives on literary metaphor* / Fludemik, M. (ed.). London: Routledge, 2011. P. 196-223.
9. Murdoch I. *The sovereignty of Good*. London: Routledge, 1970.
10. Murdoch I. *A word child*. London: Penguin Books, 1975.
11. Nicol B. *Iris Murdoch: The retrospective fiction*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
12. Rarenko N. V., Vorobyova O. P. Theatricality in Iris Murdoch's novels: a corpus-based approach. *Scientific Bulletin of Ivan Franko State University. Series: Philological sciences (linguistics)*. P. 107-114.
13. Schneiderman L. Iris Murdoch: Fantasy vs. imagination. *Imagination, cognition and personality*, 1997. 16 (4). P. 379-397.
14. Tereshchenko L., Tkachuk T. Inner Circles, Goodness, and Lies in "A Word Child" by Iris Murdoch: A Cognitive Facet of Literary Analysis. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, 2019. IV (1). P. 241-289.
15. Yeoman A. *Now or Neveland: Peter Pan and the Myth of Eternal Youth (A Psychological Perspective on a Cultural Icon)*. Inner City Books, Toronto, 1998.